

Михайло Димид

КАНОНІСТ ЛЕВ ГЛИНКА

Біографічні дані

Український каноніст Лев Глинка відображає своїм життям велич і малість своєї Церкви в її земному перебуванні. Народився він 1 серпня 1893 р. в Осмолоді Долинського повіту на Станіславщині, у родині лісничого Юрія та Анни з Романчукевичів.¹ Скоро життя вивело його у світ, бо, завдяки Митрополитові Андрею (Шептицькому), навчався в Коломийській гімназії, а в 1915 р. іспит зрілості складав уже у Відні. У тому часі людям було легше переїхати зі Львова до Відня, ніж нині, на століття пізніше, у добу Об'єднаної Європи. У 1914–1920 рр. брав участь у I Світовій та Українсько-польській війні як австрійський та український старшина. У 1921–1924 рр. студював право на правничому відділі Львівського таємного українського університету й одержав науковий ступінь доктора.

Від 1925 р. студював богослов'я в Греко-католицькій духовній семінарії у Львові; у 1926 р. став першим головою студентського товариства — Читальні українських студентів богослов'я ім. М. Шашкевича.² Після закінчення студій одружився, однак невдовзі дружина померла. У 1928 р. рукоположений на ієрея вже як удівець, а відтак виїхав до Риму спеціалізуватись у канонічному

¹ *Світильник істини: Джерела до історії української Католицької Богословської Академії у Львові* / упор. Павло Сениця, ч. 1–3. Торонто — Чикаго 1973–1983; тут: ч. 1, с. 221.

² *Світильник істини*, ч. 3, с. 645–646.

праві в Папськiм Григорiянськiм унiверситетi, де в 1930 р. осягнув ступiнь доктора канонiчного права. Пiд час студiй у Римi вiдбув у 1929–1930 рр. однорiчну практику з адмiнiстративного церковного права в *Studio del diritto ecclesiastico amministrativo* при Священнiй Конгрегацiї Собору³ та з процесуального права при *Sacra Romana Rota*. У 1930–1931 рр. дослiджував Схiдне церковне право в бiблiотеках Ватикану та Папського Орієнтального інституту.

Повернувшись із Риму, працював ректором Малої семiнарiї у Львовi. З реорганiзацiєю Богословської академiї Митрополит Андрей покликав його в 1931 р. викладати канонiчне право. Вiд 1932 р. став дiйсним членом iсторично-правничої секцiї Богословського наукового товариства; працював також у Львiвському архієпархiяльному судi як вiце-промотор справедливості. У 1933 р. о. Глинка габiлітувався на доцента Богословської академiї на основi габiлітацiйної працi «De potestate episcoporum necnon de praerogativis metropolitanae potestatis in bona Ecclesiae temporalia in Oriente novem primis saeculis».

Пiд час першої окупацiї Галичини большевиками, вiд вересня 1939 р. до 1941 р., з дозволу Митрополита Андрея виїхав до Кракова, де працював в Українському центральному комiтетi. Цей комiтет був у той час єдиною визнаною нiмецькою владою в Генеральнiй губернiї суспiльно-полiтичною органiзацiєю, i дiяти йому дозволяли пiд нiмецьким конторолем. У 1945 р. о. Глинку було заарештовано разом з iншими професорами Академiї. 25 червня 1946 р. вiйськовий трибунал Мiнiстерства внутрiшнiх справ Львiвської облaсти засудив його на 10 рокiв позбавлення волi з конфiскацiєю майна за статтею 5410, ч. 1 Кримiнального кодексу Української

³ Конгрегацiя Собору (*Congregatio pro executione et interpretatione concilii Tridentini*) була створена 1564 р. папою Пiєм IV для того, щоб слiдкувати за правильним виконанням рiшень Тридентського собору. З часом компетенцiї цiєї конгрегацiї звужилися до нагляду за дисциплiною священнослужителiв. З цiєї причини 1967 р. папа Павло VI перейменував її на Конгрегацiю у справах духовенства.

Радянської Соціалістичної Республіки від 20.07.1934⁴.

⁴ Статті 541–5414 КК УРСР 1927 і 1934 рр. (аналог ст. 58 КК РРФСР) — комплекс складу злочинів, що передбачали відповідальність за «контрреволюційну діяльність», «зраду батьківщини». Їх уведено до Кримінального кодексу УРСР 1927 р. у редакції від 20.07.1934, незабаром після Постанови ЦВК СРСР від 8.06.1934 «Про доповнення положення про злочини державні <...> статтями про зраду батьківщини». Цією постановою КК доповнювався статтями:

Ст. 541а (зрада батьківщини, тобто дії, вчинені громадянами СРСР на шкоду військовій моці СРСР, його державній незалежності або недоторканності його території, як-от: шпигунство, видача військової або державної таємниці, перехід на бік ворога, втеча або переліт за кордон); 541б (ті ж злочини, вчинені військовослужбовцями); 541в (про відповідальність членів родин «зрадників», які навіть не знали про зраду, що сталася або мала статися); 541г (про відповідальність за недонесення про зраду, що готується або сталася). За першими двома статтями (1а і 1б) закон передбачав вищу міру покарання — страту з конфіскацією майна, заміна якої (10 роками позбавлення волі) допускалася тільки за ст. 1а й лише «за наявності пом'якшуючих обставин».

Ст. 5410: «За пропаганду або агітацію, яка полягає в заклику до повалення, підриву або послаблення радянської влади чи до вчинення окремих контрреволюційних злочинів (ст. 542–549 цього Кодексу), а також за розповсюдження чи виготовлення або зберігання літератури того самого змісту застосовується — позбавлення волі на строк не менш як шість місяців».

За ті самі дії під час масових заворушень, або з використанням релігійних або національних забобонів мас, або у военній обстановці, або в місцевостях, оголошених на военному стані, застосовуються — заходи соціального захисту, зазначені в ст. 542 цього Кодексу», тобто страта.

Упродовж 19 років, аж до смерти Сталіна, звинувачення в контрреволюційній діяльності та зраді батьківщини використовували для фізичного знищення реальних та уявних політичних противників режиму. У 1930-ті роки жертвами ст. 5410 стало багато командирів Червоної армії, лідерів і членів внутрішньопартійної політичної опозиції, а також залишки некомуністичних партій. Іншою важливою функцією цього звинувачення було запобігання всім формам несанкціонованих контактів громадян СРСР з іноземцями.

Від початку Другої світової війни і до 1953 р. у «зраді» в масовому порядку звинувачували військовослужбовців, які потрапили в полон, і цивільне населення, вивезене за кордон. Спеціальним урядовим розпорядженням було посилено заходи покарання для членів родин «зрадників батьківщини». Як «зрада» кваліфікувалася участь у національному опорі радянському режимові (країни Балтії, Україна), незалежно від того, мав він збройний чи мирний характер, і від наявності зв'язків із зарубіжними країнами.

(Харківська правозахисна група — за матеріалами московського «Меморіалу» на веб-сайті «Дисидентський рух в Україні» <<http://khp.org/archive/index.php?id=1162803736>>, перекл. 15 квіт. 2007).

Відбувши «кару», вернувся з надщербленим здоров'ям до села Брошнева Рожнятівського району Івано-Франківської області, до своєї сестри Ольги, одруженої з Йосифом Полатайком. У Брошневій о. Лев Глинка жив на вул. Морозенка. Він і далі перебував під утисками влади. Поводився скромно, провадив рівне побожне життя; відправляв Літургії вдома, давав приватні лекції з англійської мови. Зустрічався з отцем Ярославом Сов'яком (†1965), який у травні 1955 р. вийшов із тюрми⁵.

1 квітня 1960 р. о. Лев Глинка помер як ще один ісповідник Христової Церкви. Був похований як цивільна особа в Брошневій.⁶

Бібліографія статей і рецензій о. Лева Глинки (Leo Hlynka)

Подану тут бібліографію наведено головно на основі «Індекс української католицької періодики Галичини (1871–1942)» Андрія Кравчука⁷ та «Світильника істини» Павла Сениці⁸. Перелічені нижче статті можна поділити на такі категорії:

1. Церковні події (єпископська хіротонія, посвячення бібліотеки Папського Орієнтального інституту);
2. Суспільні проблеми (алкоголізм, товариство ієреїв, товариство богословів, уникнення дітонародження; релігійне мистецтво);
3. Уніятизм (протестантизм, православ'я, звіти про конференції);
4. Відносини між Церквою і Державою (вища школа, подружжя, сім'я, конкордати);
5. Стисло канонічні питання (кодифікація, влада єпископа і митрополита, обряди, літургійне право, юридичні основи Унії, підлягання Східних Кодексів канонічного права).

⁵ За словами о. Стефана Качака, який у 1955 р. повернувся з Радянської Армії до с. Брошнева. Інтерв'ю взято в о. Качака 10 квітня 2007 р.

⁶ Пор.: Богдан Казимира. З приводу смерті о. проф. д-ра Льва Глинки // *Свобода* (1960) 13 серп.

⁷ Андрій Кравчук. *Індекс Української Католицької Періодики Галичини (1871–1942)*. Львів 2000.

⁸ *Світильник істини*, ч. 1–3.

- Вісти з Риму // *Нива* 25/10 (1930) 390–394.
- Посвячення бібліотеки Папського Орієнтального Інституту // *Нива* 25/11 (1930) 444–446.
- Вісти з Риму: Єпископська хейротонія Преосв. Николи Чернецького // *Нива* 26/2 (1931) 51–53.
- Становище Католицької Церкви до цивільних супруж і розводів та новий проект польської Кодифікаційної Комісії // *Богословія* 10/1 (1932) 27–37.
- Чи потрібне є обєднання українських священників абстинентів і симпатиків протиалкогольного руху в однім товаристві? // *Нива* 27/9 (1932) 362–365.
- *De Potestate episcoporum necnon de praerogativis metropolitanae potestatis in bona Ecclesiae temporalia in Oriente novem primis saeculis* // *Богословія* 10/4 (1932) 263–285; 11/1 (1933) 1–50.
- *De Potestate episcoporum necnon de praerogativis metropolitanae potestatis in bona Ecclesiae temporalia in Oriente novem primis saeculis*. Львів 1933 (відбитка з «Богословія»). 74 с.
- Відправа читаної Служби Божої // *Богословія* 11 (1933) 126–131.
- Складна супружа квестія — уникання потомства // *Богословія* 11/2 (1933) 131–137.
- Польський закон про Високі Школи (*Ustawa Akademicka*) // *Богословія* 11/2 (1933) 136–140.
- Запити і відповіді в правничих і обрядових справах // *Нива* 28/4 (1933) 151–153.
- Десятиліття Богословського Наукового Товариства у Львові // *Нива* 28/4 (1933) 219–227.
- IV Унійна Конференція у Пінську // *Нива* 28/9 (1933) 332–338.
- Ще про IV Унійну конференцію // *Мета* (1933) 24 вер., ч. 38 (130).
- Проблеми релігійного мистецтва під сучасну хвилю // *Нива* 29 (1934) 309–316.
- Вісти з Товариства Святого Андрея. Секція Правної Поради // *Нива* 29/11 (1934) 397–400.
- *Богословське Наукове Т-во у Львові в першому десятилітті свого існування (1923–1933)*. Львів 1934.
- Ідеї, що були спонукою до відновлення читальні богословів // *Альманах українських богословів*. 1934, с. 111–118.

- Чи Орієнтали є зобов'язані карами, określеними в Кодексі Права Канонічного? // *Богословія* 13/1 (1935) 53–56.
- Право біновання в Церквах, що належать до византійської обрядової групи // *Богословія* 13/2–3 (1935) 161–164.
- *Єдність католицької Церкви та різнорідність обрядів*. Львів 1935. [Виголошено на IV Унійній конференції в Пінську].
- Потреба спільної організації українського католицького духовенства // *Нива* 30/4–5 (1935) 161–168; 30/6 (1935) 214–217.
- Родина і держава у світлі католицької науки // *Дзвони* (1936) 315–323, 385–391, 435–441.
- Початок подружжя у світлі наукових дослідів та св. Письма // *Католицька Акція* 3–4 (1936) 6–12.
- Правні основи Унії // *Унійний З'їзд у Львові* / Матеріали зібрав і упорядкував о. Володимир Кучабський. Львів: Накладом Богословського Наукового Товариства 1938, с. 201–225.
- Кодифікація східного церковного права // *Богословія* 16/2 (1938) 75–89.
- Рец.: Capello F. Summa Iuris Publici Ecclesiastici ad normam Codicis Iuris Canonici et recentiorum S. Sedis documentorum concinnata. Romae 1928 // *Богословія* 7/2 (1929) 111–115.
- Рец.: Petrani Alexius. De relatione iuridica inter diversos ritus in Ecclesia catholica. Taurini – Romae 1930 // *Богословія* 10/3 (1932) 258–260.
- Рец.: Congregazione, Sacra «Pro Ecclesia Orientali»: Codificazione Canonica Orientale. Fonti. Fascicolo II, III, IV, V, VI. Tipografia Poliglotta Vaticana 1931 // *Богословія* 10/4 (1932) 319–320.
- Рец.: Pamiętnik Historyczno-Prawny. T. XII. Zeszyt 1. – Leon Halban. Zanik supremacji państwa nad Kościołem w Niemczech. Lwów 1933 // *Богословія* 11/2 (1933) 154–157.
- Рец.: S. Congregazione Orientale. Codificazione canonica orientale. Fonti, Fascicolo VIII. Studi storici sulle fonti del diritto canonico orientale. Рим 1932. 711 с. // *Богословія* 11/3–4 (1933) 277–280.
- Рец.: Związek polskiej inteligencji katolickiej: ankietta w sprawie projektu prawa małżeńskiego, uchwalonego przez K. K. Lublin, 1932 // *Богословія* 11/3–4 (1933) 283–284.
- Рец.: Herman E. De «Ritu» in Iure Canonico: «Orientalia Christiana» № 89, p. 95–158 // *Богословія* 12/1 (1934) 78–80.

- Рец.: Sacra Congregazione Orientale. Codificazione Canonica Orientale. Fonti, fasc. IX. Disciplina generale antica (sec. II–IX). Tip. Poligl. Vaticana 1933. 620 p. // *Богословія* 12/1 (1934) 80.
- Рец.: Sacra Congregazione Orientale. Codificazione Canonica Orientale. Fonti, fasc. X. Disciplina bizantina Rumeni, Testi di diritto particolare dei Rumeni. Tip. Poligl. Vaticana 1933. 880 p. // *Богословія* 12/1 (1934) 80.
- Рец.: S. Congregazione Orientale. Codificazione canonica orientale. Fonti, fasc. XII: Ius particolare Maronitarum. A) Textus iuris approbati (collectum et redactum a Chorepiscopo Petro Sfair). Tip. Poligl. Vaticana 1933. XV+1296 p. // *Богословія* 12/4 (1934) 304.
- Рец.: S. Congregazione Orientale. Codificazione canonica orientale. Fonti, fasc. XI: Ius particolare Ruthenorum (collectum et redactum a P. Dyonysio Holovečkyj OSBM). Tip. Poligl. Vaticana 1933. XXVII+1144 p. // *Богословія* 12/4 (1934) 299–304; 13/1 (1935) 57–66.
- Рец.: Проблема релігійного мистецтва під сучасну хвилю // *Нива* 29/9 (1934) 309–316.
- Рец.: Restrepo J. Concordata regnante Sanctissimo Domino Pio XI inita – latinae et gallice reddita et notis illustrata. Romae 1934 // *Богословія* 13/1 (1935) 69.
- Рец.: S. Congregazione Orientale. Codificazione Canonica Orientale. Fonti, Fasc. XV. Discipline Byzantine. Droit Particulier des Melkites (1724–1932). 1 Partie. Textes du droit approuvé. Roma 1934 // *Богословія* 13/1 (1935) 68.
- Рец.: Consultationes iuri canonici. Romae 1934 // *Богословія* 13/2–3 (1935) 175–179.
- Рец.: Perugini A. Concordata vigentia. Romae 1934 // *Богословія* 13/2–3 (1935) 175–179.
- Рец.: Herman E. Zum Asylrecht im byzantinischen Reich. – Roma (відбитка з «*Orientalia Christiana Periodica*» 1: 1–2, с. 204–238) // *Богословія* 13/2–3 (1935) 175–179.
- Рец.: Grabowski I. Adwokatura w ustawodawstwie kościelnem. Włocławek 1935 // *Богословія* 13/4 (1935) 257.
- Рец.: Grabowski I. Zasady pierwszeństwa w ustawodawstwie kościelnem. Warszawa 1933 // *Богословія* 13/4 (1935) 257.
- Рец.: Plöchl W. Das Eherecht des Magisters Gratianus. Leipzig und Wien 1935 // *Богословія* 13/4 (1935) 256.

- Кацалай Аристрах. Рец.: Нлунка Leo. De potestate episcoporum necnon de praerogativis metropolitanae potestatis in bona Ecclesiae temporalia in Oriente novem primis saeculis // *Записи ЧСВВ*, т. 6/1–2 (1935), с. 475.
- Рец.: Grelewski S. Wyznania protestanckie i sekty religijne w Polsce wspóczesnej. Sandomierz 1935 // *Богословія* 14/2–3 (1936) 185–188.
- Рец.: Ricciotti Giuseppe. Roma Cattolica e Oriente Cristiano // *Богословія* 14/2–3 (1936) 189–190.
- Рец.: S. Congregazione per la Chiesa Orientale. Codificazione Canonica Orientale. Fonti. Serie II – Fascicolo I: F. Kozman. Textes législatifs touchant le Cénobitisme Egyptien. [Roma] 1935 // *Богословія* 14/2–3 (1936) 185–188.
- Рец.: Kalwa P. Skutki adorcji cywilnej w kościelnem prawie małżeńskim. Lublin 1935 // *Богословія* 14/2–3 (1936) 185–188.
- Рец.: Zasadowski Henryk. Rzymskie prawo małżeńskie a chrześcijaństwo. Lublin 1935 // *Богословія* 14/ 2–3 (1936) 189–190.
- Рец.: Plöchl W. Das kirchliche Zehentwesen in Niederrösterreich. Wien 1935 // *Богословія* 14/4 (1936) 263.
- Рец.: Ciprotti P. De consummatione delictorum attento eorum elemento obiectivo in iure canonico. Pars I. Romae 1936 // *Богословія* 14/4 (1936) 262–263.
- Рец.: Giannini A. I concordati postbellici // *Богословія* 15/1 (1937) 71.
- Рец.: Herman E. Zum kirchlichen Benefizilwesen im Bysantinischen Reich. Romae 1937 // *Богословія* 16/2–3 (1938) 175.
- Рец.: Marian Pirożyński, Stanisław Szczech. Rocznik statystyczny Kościoła Katolickiego w Polsce. Lublin 1938 // *Богословія* 16/4 (1938) 254–256.
- Рец.: Jean Dauvillier, Carlo de Clerq. Le mariage en droit canonique oriental. Paris 1938 // *Богословія* 16/4 (1938) 256–257.
- Рец.: Ziegler Adolf. Die Union des Konzils von Florenz in der russischen Kirche. Würzburg 1938 // *Нива* 34/2 (1939) 75–77.
- Рец.: Значіння новочасних біологічних наук для релігії // *Богословія* 17–20/ 2–4 (1939–1942) 212–213.

Курси лекцій

Професор д-р Василь Януш у 1983 р. писав:

Не вилетіла мені ще з пам'яті силюета о. Д-ра Лева Глинки, середнього віку, лисавого, який викладав подружнє і річеве право та був

префектом Духовної Семінарії, мешкаючи на першому поверсі. Його лекції були довольні монотонні як до змісту, так і до форми: скрипт був добре опрацьований, але його автор і викладач в одній особі, тобто о. Глинка, читав його без будь-яких відхилень, додатків, коментарів і т. п. Це не давало студентам спонуки слухання викладу, бо в кожного був такий же скрипт.⁹

Згідно зі «Світильником істини», курси доцента Лева Глинки були такі:

- *Ius canonicum: Fontes, normae generales iuris canonici ac praescripta generalia de personis* — Канонічне право: джерела, загальні норми, про осіб
- *Ius canonicum: De personis (continuatio), de rebus* — Канонічне право: про осіб (продовження), про справи
- *Ius canonicum: Ius matrimoniale* — Канонічне право: подружнє право
- *Ius canonicum: De rebus* — Канонічне право: про речі
- *Seminarium iuria canonici: Iudicia ecclesiastica in fontibus iuris canonici Orientalis primorum IX saeculorum* — Семінар із церковного права: Церковні вироки в джерелах східного канонічного права перших дев'яти століть
- *Seminarium iuria canonici: Interpretatio canonum selectorum antiquae legislationis ecclesiasticae de metropolitibus* — Семінар із церковного права: Інтерпретація вибраних канонів давнього церковного законодавства про митрополитів
- *Seminarium iuria canonici: Interpretatio decretorum synodi Zamoscensis a. 1720 habitae* — Семінар із церковного права: Інтерпретація постанов Замойського синоду 1720 року.

Підручники

Дотеперішні дослідження дозволяють нам написати, що на основі своїх лекцій у Богословській академії у Львові проф. Глинка написав три підручники з права: «Супружє право», «Церковне річеве

⁹ *Світильник істини*, ч. 3, с. 547–548. Це саме підтвердив мені митр. прот. Микола Пристай у розмові про Лева Глинку в квітні 2007 р. у Львові.

право» та «Особове право». Проте оскільки знайшлися підручники на всі курси канонічного права, які читав Лев Глинка, крім викладу «Джерел і загальних норм канонічного права», то, правдоподібно, мав би існувати й підручник із такою назвою.

Про видання підручників можемо стягнути інформацію в «Світільнику істини», де написано: «Видавнича діяльність кооперативи “Визволення” була дуже продуктивна: в 1931 р. [...] на циклостилї видано завдяки Богданові Смикові “Супруже право” о. д-ра Л. Глинки, “Річеве право” о. д-ра Л. Глинки»¹⁰.

Супруже право

У 1947 р. з'являється друге видання «Супружого права». Читаємо на першій сторінці: «Видання і наклад Кооперативи Української Студентськ. Громади Богословів в Українській греко-католицькій Духовній Семінарії в Замку Гіршберг», «За викладами о. Д-ра Л. Глинки на Українській Богословській Академії у Львові». На останній, 345-й сторінці цієї циклостильної книги написано: «Скрипт цей зладив після викладів і вказівок о. Доц. Льва Глинки Мр. Іван Любович». А внизу: «druckgenhmigung der Militärregierung München V. 1947. Aufl. 300 Ex.»

Підручник побудовано за схемою канонів 1012–1143 Кодексу канонічного права Західної Церкви 1917 р. Оригінальність твору в тому, що він представляє всі питання з таких точок зору: 1) право Боже позитивне; 2) церковне право Східної Церкви; 3) церковне право Західної Церкви; 4) церковне право Української Церкви; 5) цивільне право; 6) автори.

Зміст підручника «Супруже право» можна представити так¹¹:

ВСТУПНІ ПОНЯТТЯ

- Початок і основа права 1
- Церковне право і його назви 3

¹⁰ Світільник істини, ч. 1, с. 534.

¹¹ Поділ Михайла Димида.

– <i>Поняття і поділ церковного подружого права</i>	6
– <i>Короткий начерк джерел і літератури церковного подружого права:</i>	9
Джерела позитивного Божого права в справі подружжя	
Джерела церковного права подружого Східньої Церкви	
Джерела церковного права подружого Західньої Церкви	
Джерела церковного права подружого української Церкви	
Джерела цивільного подружого права	
Автори	
Звичаєве право в подружому праві Кодексу Права Канонічного	

РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ПОНЯТТЯ ПРО СУПРУЖЖА

<i>Глава I. Супружжя як природний інститут</i>	17
Словне поняття про подружжя	
Річеве поняття природного подружжя	
Дефініція римського права про подружжя	
Наложництво (конкубат)	
Початок подружжя	
Ціль супужжя	
Добра подружжя	
Зіпсуття природного подружжя	
Привернення подружжя до його первісного стану	
Чи поліандричні та полігамічні сполуки можна вважати подружжам?	
Супружжя як контракт	
<i>Глава II. Супружжя як св. Тайна</i>	38
Наука католицької Церкви про подружжя як св. Тайну	
Супружжя невірних не є св. Тайною	
Коли та в який спосіб стає подружий контракт св. Тайною?	
Чи подружжя, заключене християнином (християнкою) з нехрещеною (нехрещеним) є св. Тайною?	
Строїтель, матерія та форма св. Тайни Супружжя	
Західна Церква	
У Східній Церкві	
Якщо порівнюємо практику	
Сутеві, природні і акцідентальні прикмети подружжя:	
Правне упривілійовання подружжя — <i>favor matrimonii</i> ;	
Юрисдикція над подружжам християн	
<i>Глава III. Суддейська власть</i>	64
<i>Глава IV. Юрисдикція над подружжам акатоликів</i>	67

Глава V. Юрисдикція над супружжам півхристиянським 68

Глава VI. Юрисдикція над супружжам нехрещених 69

- Головні тези науки Церкви про юрисдикцію над супружжам
- Цивільні супружжа
- Становище Церкви до цивільних супруж
- Чи цивільне супружжа — це конкубат у правному змислі?
- Роди супружжа

РОЗДІЛ II. СУПРУЖЖА В ПОВСТАВАННІ

Глава I. Підготовчі акти до супружжа: Заручини 88

- Словне поняття заручин
- Річеве поняття заручин
- Особи правно здібні
- Приписана форма
- Заручини під умовою
- Вплив родичів на важність заручин дітей
- Закріплення заручин
- Наслідки заручин
- Правне розв'язання заручин
- Поступовання пароха в випадку протесту проти голошення оповідей із-за зірваних заручин
- Принципи для вирішення сумніву що до важности чи неважности заручин
- Відшкодування по причині зірвання заручин
- Заручини в Східній Церкві
- Ціль заручин
- Заручини в австрійському праві

Глава II. Предшлюбний іспит і оповіді 121

A. Передшлюбний іспит 121

- Роди передшлюбного іспиту
- Загальний іспит
- Особливий іспит
- Кодекс Канонічного Права про передшлюбний іспит

B. Оповіді 125

- Історичний начерк
- Джерела щодо оповідей у праві
- Ціль оповідей
- Хто управнений до голошення оповідей по приписах партикулярного права української Церкви
- Церква, що в ній мають бути голошені оповіді

Час, число, форма голошення оповідей	
Поступовання в разі викриття переponsи	
На як довго важні проголошені оповіди	
Оповіди в Кодексі Канонічного Права	
Диспенза оповідей	
Санкція та свідоцтво голошення оповідей	
Цивільне австрійське законодавство	
Глава III. Супружі переponsи та диспензи від них	
Супружі переponsи загалом.....	143
Поняття, установлювання, поділ супружих переpons	
Розділ I. Розриваючі супружі переponsи	151
Брак розуму	
Помилка	
Полова неміч	
Переponsа віку	
Переponsа насильства та страху	
Переponsа пірвання	
Переponsа союзу	
Переponsа чина та торжественних обітів	
Переponsа нерівного богопочитання	
Переponsа природного споріднення	
Переponsа духовного споріднення	
Переponsа законного споріднення	
Переponsа посвоячення	
Переponsа публичної приличности	
Переponsа злочину	
Переponsа умовини	
Переponsа удуаної згоди	
Переponsа потаємности	
Розділ II. Заборонючі супружі переponsи	249
Загальні завваги	
Заборона Церкви	
Освячений час	
Поодинокі обіти	
Переponsа мішаного віроісповідання	
Супружі переponsи цивільного права	
Документи перед вінчанням	
Глава IV. Усунення супружих переpons	267
Які супружі переponsи дадуться усунути?	
Роди диспенз від супружих переpons	

Кому прислугує власть диспензувати від подружних перепон	
Власть диспензи парохів, священиків і сповідників	
Мотиви (причини) диспенз від подружних перепон	
Прохання в справі диспензи від подружних перепон	
Такси від диспенз у подружних справах	
Виконання диспензи від подружних перепон	
Глава V. Заключення подружжа	296
Що треба заховати перед самим вінчанням	
Поступовання сповідника при відкритті перепони при передшлюбній сповіді	
Форма заключення подружжа — перепона потаємности	
Вінчання та впис до книги вінчаних	
Весілля, <i>ius primae noctis</i> , вивід жінки після вінчання	
Форма подружжа в цивільному законодавстві	
Подружжа чужинців	
Польський закон у подружних справах	
РОЗДІЛ III. ЗАКЛЮЧЕНЕ СУПРУЖЖА	
Глава I. Наслідки подружжа	318
Загальна заввага	
Правні відносини подругів в їхньому подружому пожитті	
Правні відносини подругів до їхніх законних дітей	
Незаконні діти й узаконення їх	
Глава II. Неважне подружжа	327
Загальна заввага	
Звичайне уважнення подружжа	
Віднова згоди	
Уважнення подружжа в цивільному кодексі	
Глава III. Уздоровлення подружжа в корені	333
Поняття	
Історичний начерк	
Правні вимоги для переведення уздоровлення подружжа в корені	
Прохання в справі уздоровлення подружжа в коренні	
Виконання уздоровлення подружжа в коренні	
Уважнення подружжа в праві Східньої Церкви	
Глава IV. Уневажнення подружжа	337
Загальна заввага	
Процедура процесу	
Глава V. Розлука подругів	337
Поняття та причини розлуки	

Наслідки розлуки	
Глава VI. Друге супружжя	341
Поняття та вартість другого супружжя	
Практика Церкви щодо другого супружжя.	

Церковне річеве право

Скрипт «Церковне річеве право по викладам о. Др. Л. Глинки» має 204 сторінки і побудований за схемою канонів 1144–1551 Кодексу канонічного права Західної Церкви 1917 р. На останній сторінці скрипту читаємо «Церковне річеве право. За викладами і вказівками О. Д-ра Доц. Льва Глинки зладив цей скрипт Микола Пристай, переписав Микола Деркач, відбили: Микола Павлишин і Заставний Василь. Квітень 1937 р. Львів. Накладом Кооперативи “Визволення” і Читальні Укр. Студ. Богословів ім. Маркіяна Шашкевича у Львові. Відбито 175 примірників». Це, правдоподібно, є зміненим і доповненим виданням скрипту «Річеве право», який охоплює лише канони 1406–1551 Кодексу канонічного права Західної Церкви 1917 р. і вийшов друком у Львові в 1935–1936 академічному році на 108 сторінках. Зміст скриптів такий:

Річеве право

Ісповідування віри	1
Право бенефіціальне	3
<i>Пояснення і поділ бенефіцій</i> ¹²	
<i>Історичний розвій «бенефіціум»</i>	

¹² У скрипті «Річеве право» українською мовою як слово іноземного походження в однині вживається вислів «бенефіціум», а в скрипті «Церковне річеве право» його замінено на «бенефіція». Слово «бенефіція» треба розуміти як «церковна бенефіція» (з латинського *beneficium*; у множині: церковні бенефіції — *beneficia*). Церковна бенефіція — це юридична особа, установлена на постійно компетентною церковною владою. Вона складається з уряду, права на користування та користування доходами з майна, долученого до цього уряду.

<i>Установлення церковного бенефіціум</i>	
<i>Переміна церковного бенефіціум</i>	
Об'єднання, втілення (incorporatio), поділ і розчленування,	
перетворення (conversio) та знесення бенефіціум	
<i>Надання церковних бенефіцій (Collatio beneficiorum)</i>	
<i>Право патронату</i>	
Поділ та історичний начерк права патронату	
Про установлення та перенесення права патронату	
Привілеї, обов'язки патронів	
Вигаснення права патронату	
Право іменування	
<i>Права й обов'язки бенефіціятів</i>	
<i>Залишення й заміна бенефіціум</i>	
<i>Про інші церковні неколегіальні установи</i>	

Дочасні добра Церкви.....53

<i>Поняття і поділ</i>	
<i>Набування церковних дібр</i>	
<i>Завідування церковними добрами</i>	
<i>Контракти</i>	
<i>Побожні фундації.</i>	

Церковне річеве право

Поняття і поділ церковних речей.....2	
Симонія2	
Св. Тайни і благословення9	
Святі місця9	
<i>Поняття і поділ</i>	
<i>Загальні постанови про освячення та благословення св. Місць</i>	
<i>Власть над святими місцями та право азилю</i>	
<i>Церкви</i>	
<i>Каплиці</i>	
<i>Вівтарі</i>	
<i>Церковний похорон</i>	
Святі часи32	

<ul style="list-style-type: none"> <i>Поняття та поділ матерії</i> <i>Хто може установляти, переносити або зносити св. часи</i> <i>Хто може диспензувати від заховання святочних та постних днів</i> <i>Святочні дні</i> <i>Покутничі дні</i> 	38
Богочитання	38
<ul style="list-style-type: none"> <i>Вступна замітка</i> <i>Поняття та роди культу</i> <i>Загальні норми церковного права відносно богочитання</i> <i>Переховання та культ Пресвятої Евхаристії</i> <i>Культ святих ікон та мощей</i> <i>Святі походи</i> <i>Святі знаряди</i> <i>Домашнє богочитання</i> 	
Учительський Уряд Церкви	57
<ul style="list-style-type: none"> <i>Вступна замітка</i> <i>Учительський Уряд Церкви</i> <i>Голошення Божого Слова</i> <i>Катихизація</i> <i>Проповіди</i> <i>Місії</i> <i>Семинарії</i> <i>Свята Тайна Священства</i> <i>Школи і університети</i> <i>Випереджуюча цензура та заборона книжок</i> <i>Ісповідання віри</i> 	
Бенефіції	102
<ul style="list-style-type: none"> <i>Вступна замітка</i> <i>Поняття</i> <i>Подібні до бенефіції інститути</i> <i>Віно бенефіції</i> <i>Поділ бенефіцій</i> <i>Історичний начерк розвою бенефіцій</i> <i>Оснування (ерекція) бенефіцій</i> <i>Переміна церковних бенефіцій</i> 	

<i>Знесення бенефіцій</i>	
<i>Надання бенефіцій</i>	
<i>Право патронату</i>	
<i>Право іменування</i>	
<i>Права й обов'язки бенефіціятів</i>	
<i>Завідування церковними добрими</i>	
Контракти	186
<i>Канонізування цивільних законів щодо контрактів</i>	
<i>Поняття і поділ контрактів</i>	
<i>Відчуження церковних дібр</i>	
<i>Окремі приписи Церковного Права щодо відчуження при контрактах</i>	
Побожні фундації	200
<i>Поняття побожної фундації</i>	
<i>Прийняття побожної фундації</i>	
<i>Депозит і льокація дібр побожних фундацій</i>	
<i>Грамота оснування побожних фундацій</i>	
<i>Редукація тягарів побожних фундацій.</i>	
 Особове право	
Скрипт «Особове право» має 266 сторінок і побудований за схемою канонів 87–486 Кодексу канонічного права Західної Церкви 1917 р. У примірнику, який я тримав у руках і який зберігається в бібліотеці Львівської семінарії Святого Духа, немає ані першої, ані останньої сторінки. З цієї причини не можу дати вичерпнішої інформації про дату й спосіб видання.	
«Особове право» поділене так ¹³ :	
I. Про особи взагалі	1
<i>Поняття та установа особи в Церкві</i>	
<i>Особливі умовини, що мають вплив на правну здібність осіб</i>	
<i>Правна (моральна) особа</i>	

¹³ Поділ Михайла Димида.

Правні акти осіб
Першенство — de praecedentia

II. Єрархія чину37

Стан мирян і клериків
Єрархія: поняття, подід
Причислення до духовного стану
Прийняття до зв'язи з єпархією — incardinatio
Права і привілеї клериків
Обов'язки клериків взагалі
Позитивні обов'язки клериків
Негативні обов'язки клериків
Редуція духовних до мирського стану

III. Єрархія юрисдикції (зверхництва)66

Власть юрисдикції (зверхництва) взагалі
Церковні зверхники, обняті поняттям «ординарій»
Доповнення церковної сумнівної юрисдикції та юрисдикції, опертої
на загальній похибці
Церковний уряд взагалі
Свобідне надання
Вибір
Постуляці (прохання, домагання)
Презентація (предложення)
Інструкція
Утрата церковного уряду

IV. Організація Церкви104

Степені Єрархії Юрисдикції
Римський Папа
Кардинали
Римська Курія
Святі Конгрегації
Уряди Римської Курії
Папські послы
Патріярхи
Єгзархи і примати

Митрополити
 Апостольські вікарії і префекти
 Церковні зверхники з єпископською властю — *abbates et praelati nullius* та апостольські адміністратори
 Апостольські адміністратори
 Єпископи
 Генеральний вікарій
 Капітульний вікарій
 Економ
 Епархіальна Курія
 Капітули крилошан (каноніків)
 Комісія консулторів
 Декани
 Парохи
 Парохіяльні заступники
 Ректори церков
 Пастирські зібрання (собори і синоди)
 Монашество
 Товариство мужчин і жінок
 Стоварищення вірних.

Богословсько-канонічні погляди

Уся друкована продукція Лева Глинки, яку я недавно зміг відкрити для себе, нараховує 1035 сторінок, 90% яких прямо стосуються церковного права.

- Канонічно-історичну дисертацію «De Potestate episcoporum necnon de praerogativis metropolitanae potestatis in bona Ecclesiae temporalia in Oriente novem primis saeculis» обсягом 74 сторінки, видано у Львові 1933 р. окремою відбиткою з журналу «Богословія». У праці сказано, що Церква як досконале суспільство від самого початку мала право купувати матеріальні добра, бути їх власником та адмініструвати їх. Це право Церкви було визнане та ввійшло до цивільного права в IV ст. Церковні добра ділилися на «священні» і «святі». Перші були призначені виключно для богочитання. Управителями дїбр були патрикулярні церкви, якими аж до VI ст. були лише єпископські церкви, а потім — парохії, монастирі та церковні установи. Можливість

користування правом єпископа було поділено на «повні» права над катедральним собором і право «нагляду та інспекції» щодо дібр парохії та монастирів. Щодо катедрального собору єпископ міг продавати нерухомість, але з деякими умовами: потреба Церкви, добро суспільства, дорпомога бідним, викуп ув'язнених. Він мав передати справу митрополитові, який збирав провінціальний синод, щоб вирішити справу. Отже, митрополит мав владу над дочасними добрами єпархій, очолених архиєреєм, та, очевидно, коли єпископські престולי ставали вакантними. Митрополичий суд був компетентним щодо справ, які стосувалися єпархіяльних дібр. Права митрополитів ґрунтувалися на Апостольському каноні 34 та каноні 9 Антіохійського собору 341 р.

- Статтю «Правні основи Унії»¹⁴ написано з приводу Унійного (тоді писали «Уніоністського») конгресу, що відбувся у Львові 23–25 грудня 1936 р. з нагоди відзначення Українським богословським науковим товариством 300-ліття від смерті руського каноніста, Києво-Галицького митрополита Йосифа Рутського. У статті подано чотири ідеї: 1. Східні Церкви мають канонічне право і Літургію, відмінні від тих, що є в Західній Церкві, і мають зберігати свої специфічні правила; 2. Католицька Церква може мати різні обряди, але всі мають сприяти єдності віри, єдності проводу та єдності богочитання; 3. унія нез'єднаної Церкви з Римською Церквою означає унію у вірі та підданню Римському Архиєреєві, однак не в дисципліні й однаковому обряді; 4. Українська Католицька Церква (так!) має право провадити місії і творити власну ієрархію на нових територіях і просить Римський Престол про потвердження цього
- Бачимо, що Лев Глинка мав свою позицію також у канонічно-літургійних питаннях. У статті «Відправа читаної Служби Божої»¹⁵ в журналі «Богословія» за 1933 р. автор аналізує Декрет Конгрегації обрядів за № 4375 від 4 серпня 1922 р. У цьому декреті на запитання: «Чи може правлячий архиєрей дозволити, щоб, коли тільки один пресвітер

¹⁴ Лев Глинка. Правні основи Унії // *Унійний З'їзд у Львові* / Матеріали зібрав і упорядкував о. Володимир Кучабський. Львів: Накладом Богословського Наукового Товариства 1938, с. 201–225.

¹⁵ Лев Глинка. Відправа читаної Служби Божої // *Богословія* 11 (1933) 126–131.

Службу Богу приватно відправляє, група вірних, належно поучена, могла разом із служачим відповідати пресвітеру, який відправляє?» — написано у відповідь: «Преосвященному правлячому архиереєві згідно змислу. Логіка, однак, така: *що само по собі дозволене, не завжди годиться виконувати задля не вигідностей, які легко надходять, як у випадку, передусім по причині замішання, що пресвітер, який відправляє, і вірні, які беруть участь, можуть зазнати із шкодою священним діям і рубрикам. Тому годиться зберігати загальну практику, що вже не раз у подібних випадках являлося відповіддю*». Автор виступає проти ригористичної думки Феліче Капелло, для якого слова «*тому годиться зберігати загальну практику*» означають заборону відповіді мирян на Службі Божі. Глинка інтерпретував цей декрет як зелений сигнал семафора від Конгрегації обрядів для актовнішої та свідомішої участі мирян у Літургії.

- У статті «Право бінування в Церквах, що належать до византійської обрядової групи»¹⁶ Глинка пише, що в первинній Церкві немає слідів бінування і що ця практика суперечить правопорядку Східної Церкви. Що стосується Української Католицької Церкви (її тоді зазвичай називали «східним обрядом»), то автор вказує на «новизну» бінування для неї і наводить Інструкцію Східної Конгрегації від 1 лютого 1933 р. під заголовком «Інструкція для пресвітерів византійського обряду щодо бінування літургії» тільки з повинності, а не з переконання.
- В 11-сторінковій рецензії на том XI «Східної Канонічної Кодифікації» — «Партикулярне право Русинів», написаній по-латині, Глинка критикує історичний підхід ієромонаха Діонізія Галущинського та вказує на понад 20 помилок у цитованих джерелах¹⁷. Глинка засуджує твердження Галущинського, що християнська віра розвинулася в Київській Русі спершу в західному обряді, принесена норманами, які прийшли зі Скандинавії у 890 р., а потім у східному обряді. Заперечує також,

¹⁶ Лев Глинка. Право бінування в Церквах, що належать до византійської обрядової групи // *Богословія* 13/2-3 (1935) 161-164.

¹⁷ Лев Глинка. Рец.: S. Congregazione Orientale. Codificazione canonica orientale. Fonti, fasc. XI: Ius particulare Ruthenorum (collectum et redactum a P. Dyonyisio Holoveckyj OSBM). Tip. Poligl. Vaticana 1933. XXVII+1144 с. // *Богословія* 12/4 (1934) 299-304; 13/1 (1935) 57-66.

що бічні престоли в храмах Русі походять із Заходу, наводячи приклад Святої Софії Київської. Коли Галуцинський пише, що крилосикапітули існували в Київській Русі з 1300 р., то Глинка уточнює, що тоді йшлося лише про групу дорадників, і показує, що теза: «Руська Церква вже з початку мала крилошан» не відповідає дійсності, бо крилоси «на взір капітул в Латинській Церкві» запозичено із Західної Церкви у XVIII–XIX ст. Глинка заперечує також інше твердження Галуцинського, а саме що правопорядок Руської Церкви не є ані східний, ані західний, а середнього виду між цими двома, аргументуючи, що коли якась норма походить із Заходу, але прийнята східним правом, то вона стає східною.

- У статті «Чи Орієнтالي є зобов'язані карами, определеними в Кодексі Права Канонічного?»¹⁸ Лев Глинка, на протипагу позитивному сприйняттю Феліче Капелло та Альфонса ван Лола, відповідає негативно, розрізняючи норми, «які подають правди віри», і норми, які «опреділяють кари за порушення природного права». Ці останні є компетенцією власного права Східних Церков. Карні правила канонів 2320, 2342, § 1, 2367, 2369 Кодексу канонічного права Західної Церкви (ККП ЗЦ) 1917 р. стосуються східних на основі Декрету Священної Конгрегації Святого Уряду від 21 липня 1934 р., а не на основі ККП ЗЦ. Римський Апостольський Престол може проголошувати карні правила для східних у догматичній сфері або в таких питаннях, коли легко розпізнати, що вони не належать суто до церковного права, а пояснюють природне чи Боже право.
- У рецензії до історичних студій джерел східного канонічного права Східної канонічної кодифікації, що вийшла 1932 р., Глинка пише: «В історичному начерку джерел церковного права української Церкви [...] канони прочих вселенських [західних] вселенських соборів пропущено тому, що вони торкаються радше латинян і їх тільки обов'язують»¹⁹. Глинка не проти розрізнення між «руським»

¹⁸ Лев Глинка. Чи Орієнтали є зобов'язані карами, определеними в Кодексі Права Канонічного? // *Богословія* 13/1 (1935) 53–56.

¹⁹ Лев Глинка. Рец.: S. Congregazione Orientale. Codificazione canonica orientale. Fonti, Fascicolo VIII. Studi storici sulle fonti del diritto canonico orientale. Рим 1932. 711 с. // *Богословія* 11 (1933) 277–280.

і «візантійським» обрядом, але просить не протиставлятися вжитковій терміна «візантійський обряд», бо щоб зберігати «руський» обряд, треба дотримуватися «візантійського» обряду, від якого він походить. Глинка теж дуже критикує вжиток вторинних джерел, коли існують прямі джерела (він мав на увазі історичні студії про руські джерела, підготовані Діонізієм Галущинським).

- Лев Глинка також багато написав про сім'ю та подружжя в канонічному праві. У статтях «Становище Католицької Церкви до цивільних супруж і розводів та новий проект польської Кодифікаційної Комісії»²⁰ та «Родина і держава у світлі католицької науки»²¹ бачимо строгу позицію проти цивільного подружжя для християн, бо в такому разі подружжя згода, виголошена перед парохом, набирає юридичної дії лише після реєстрації укладеного подружжя цивільною владою. Тільки Церква уповноважена законотворити в питаннях, що стосуються родини і подружжя, бо Церква має першочерговим обов'язком зберігати правила позитивного і природного права. Глинка не визнає компетенції держави в подружніх справах, бо «Державна влада своїми законами нормує тільки зовнішні діла людини, але не має сили формувати душі людей, душі подругів та членів родини, [...] дати [...] основи надприродного життя, бо не розпоряджає відповідними до цього засобами, що їх має з волі Христа Церква».

Внесок о. Лева Глинки в науку церковного права

Якщо українець Василь Масцюх у своєму «Церковному праві супружому»²², що вийшло 1910 р. у Перемишлі, не торкався проблеми відмінного духу між західною кодифікацією і східним законодавством, то Глинка працює за компаративним методом високого рівня, пропонуючи студентам широку палітру законодавства.

²⁰ Лев Глинка. Становище Католицької Церкви до цивільних супруж і розводів та новий проект польської Кодифікаційної Комісії // *Богословія* 10/1 (1932) 27–37.

²¹ Лев Глинка. Родина і держава у світлі католицької науки // *Дзвони* (1936) 315–323, 385–391, 435–441.

²² Василь Масцюх. *Церковное Право супруже*. Перемишль 1910.

Лев Глинка належить до нової школи українського богослов'я Греко-Католицької богословської академії у Львові, яка, за спрямуванням Митрополита Андрея, усі роботи розпочинала від пошуку джерел. Від джерел можна відкривати й власне право, яке Глинка не ставить у протиположність новій латинській кодифікації, а розуміє як сучасну і практичну інтерпретацію різних правничих казусів.

Ці дві точки, крім великої видавничої діяльності та ісповідування віри, становлять найголовніший внесок Глинки в канонічну науку, яка сьогодні вповні перебирає ідеї, котрі в першій половині ХХ століття були новими та за які треба було боротися, бо щодо них було нерозуміння і супротив.

З цієї причини нині треба поглиблювати дослідження творів Глинки, особливо в греко-католицьких колах, не тільки коли йде мова про історію, але теж щоб навчитися переносити дух і спадок власного давнього права і вводити його в сучасну практику.